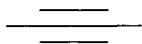

8. Eccles J. S. (1989): Bringing young women to math and sciences. In M. Crasford and M. Gentry (eds.): Gender and thought: Psychological Perspectives. Springer, New York, 36-58.
9. Singer J. M. and Stake J. (1986): Mathematics and self-esteem: Implication of women's career choice. Psychology of Women Quarterly, 10. 339-352.
10. Spener S. J. and Steele C. M. vizsgálatait idézi: Gutbezahl, J. (1997): How Negative Expectancies and Attitudes Undetermine Females Math confidence and performance: A Review of the Literature.
11. Brophy, J. E. and Good, T. L. (1970): Teacher's communication of differential expectation for children's classroom performance: some behavioral data. Journal of Educational Psychology, 61. 369-374.
12. Chickering A. W. and Gamson Z. F. (1987): The Seven Principles for Good Practice in Undergraduate Education, New Directions for Teaching and Learning Vol. 47. Jossey-Bass Inc. Publishers, San Francisco.
13. Caruthers, L. (1994): Power teaching: Power of empowerment (Rev. ed.) Mid-continent Regional Educational Laboratory, Kansas City.

TAKÁCS MÁRIA

Öveges József Általános Iskola

Pér

A tanulás tanításának tapasztalatai egy községi általános iskolában

A TANULÁS TANÍTÁSÁNAK OKAI, ANYAGA

Évek óta tapasztalja a nevelőtestület, hogy a felső tagozatba kerülő gyerekek egyre többet küszködnek a tanulással. A tanulnivaló mennyisége osztályról osztályra nő, s a tanulók nem tudnak mit kezdeni a nagy mennyiségű elsajátításra váró ismeretanyaggal. Tovább romlik a helyzet a középiskolába lépéssel. A mai pedagógiai kultúrában a tanítás során (egy-két osztályfőnöki órától eltekintve) kevés szó esik a tanulás hatékony eljárásairól. A tanulás örömtelenségét részben az okozza, hogy a gyerekek nem ismerik a tananyag elsajátításának célszerű módjait, nincs egyéni tanulási stílusuk, így nem jutnak elegendő sikerhez. Tanulási motívumaik is gyengék.

A tanulók 66 %-a jó jegyért, 47,6 %-a a szülők iránti szeretetből, 20 %-a a büntetéstől való félelem miatt tanul. Mindössze 33 %-nál motiváló erő a tudásvágy. A jó tanulási módszer az ismeretszerzést élvezetesebbé, könnyebbé, eredményesebbé teszi, ezáltal javítja a tanulóhoz való viszonyt.

A nevelőtestület ezért úgy gondolta, hogy a felső tagozatban szükség van egy olyan tantárgyra, amely célzottan és folyamatosan fejleszti a tanulók tanulási képességét. Elképzelését megerősítette a NAT is, amely a tanulás tanítását a közoktatás előírt kötelezettségévé teszi 1998-tól, mert a tanulási kultúra egyre nagyobb szerepet kap a jövőben.

Céljaink megvalósítására alkalmasnak találtuk az Alternatív Közgazdasági Gimnázium Tanulásmódszertan című oktatócsomagját, amely tankönyvből, nevelői kézikönyvből, hang- és videokazettákból, főlírorsozatból, diaképekből áll.

Az oktatócsomag a sokoldalú szemléltetés mellett lehetővé teszi a tanulási képességek változatos módszerekkel történő fejlesztését. A tanulásmódszertan ugyanis nem lexikális ismereteket közöl, hanem képességfejlesztő tréning. Megtanítja a tanulás hatékony és gazdaságos eljárásait, fejleszti a tanulóhoz szükséges képességeket (gondolkodást, képzeletet, figyelmet, koncentrációképeséget, beszédkészséget, olvasást, szövegértést, emlékezetet, önművelő-képességet, önmisere-

tet, önértékelést), pozitívan formálja a tanuláshoz való viszonyt, a tanulási módokat szokásokká alakítja.

A TANÍTÁSI KÍSÉRLET

Az 1995/96-os tanévben a felsős munkaközösség megismerkedett a tananyaggal, egyes elemeit ki is próbálta, s ezután döntött a bevezetésről.

Az 1996/97-es tanévben kezdődött meg az oktatása a 7. osztályban heti egy órában, s folytatódik majd a nyolcadikban is. A tananyagot két részre osztottuk. A 12 ephából hatot a hetedik osztályban, hatot a nyolcadikban dolgozunk fel.

A hetedik osztályba került a tanuláshoz való viszony formálása, a tanulási szokások, technikák, a koncentráció, a beszédfejlesztés, a kifejező olvasás és a dinamikus olvasás. A foglalkozáson a nevelői kézikönyv útmutatásai alapján feldolgoztuk a tananyagot, elvégeztük a tankönyvi gyakorlatokat. Igyekeztünk megtanítani a tónusfokozó, pihentető gyakorlatokat is, amelyeket élvezettel végeztek.

Az ismereteket nem osztályoztuk, a hangsúlyt a tanulók sokféle, változatos cselekedtetésére helyeztük, de minden témakör végén értékeltünk. Arra ösztönöztük őket, hogy a tanultakat használják is a különböző tantárgyak tanulása során. Egyes módszereket pedig a tanítás során is gyakoroltattunk.

A TAPASZTALAT

Egy évi munka után még nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, látványos eredményekről beszámolni, hiszen idő kell ahhoz, hogy az itt tanultak beépüljenek a tanulók mindennapi életébe. Néhány pozitív dologról azonban már most is számot adhatunk az év végi felmérés tükrében.

1. A tanulók 85,7 %-a szívesen vett részt az órákon, mert sokat lehetett tanulni, érdekes dolgokkal foglalkoztak, jobb volt, mint a többi óra, önbizalmat adott, tetszett.
2. Ugyancsak a tanulók 85,7 %-a (a 21 tanulóból 18 fő) tartotta hasznosnak.

Indokaik nagyrészt azonosak:

- Megmutatja, hogyan kell helyesen tanulni.
 - Fejleszti az érzéseket, képességeket.
 - Próbára lehet tenni a képességet.
 - A nehezebb tantárgyak tanulásakor hasznosítani lehet az itt szerzett ismereteket.
 - Könnyebb a tanulás, mióta ezzel foglalkozunk.
3. A tanulók 80,9 %-a úgy érzi, hogy ez az óra sokkal különbözik a többitől, sokkal könnyebb, játékosabb, osztályzatmentessége miatt nem kelt félelmet, szorongást, így a hangulata is más. A fentiekből kitűnik, a tanulók elfogadták az új tantárgyat, a hozzáállásuk is pozitív.

Kérdés azonban az, hogy a foglalkozások hatására történt-e változás a tanulási szokásokban, módszerekben, változott-e a tanuláshoz való viszony, fejlődtek-e az alapképességek.

A kérdésre igennel válaszolhatunk, mert:

1. A tanulók 90,5 %-a nyilatkozott úgy, hogy otthoni tanulása során gondol a tanulásmódszertani órán hallottakra, 52,3 %-a néha, 33,5 %-a gyakran, 4,7 %-a mindig.
2. 47,6 %-uk fedezett fel a saját tanulási szokásaiban hibát. Ők már szembekerültek saját problémáikkal.
3. 66,6 %-ának alakult ki új tanulási szokása az órák következtében.
4. 30 %-ának változtak a konkrét tanulási módszerei.
5. Valamelyest javult a tanuláshoz való viszony, hiszen többen arról számoltak be, hogy a foglalkozások önbizalmat adtak.
6. A képességek fejlődését nehéz megítélni. A tanulói megnyilvánulásokból az azonban kiderült, hogy 85,7 % szókincse gazdagodott, sok új szót tanultak meg (fel is sorolnak belőlük

néhányat). Az olvasási gyakorlatok következtében növekedett a fixációszélesség. A koncentrációképesség, a figyelem is erősödött, mert a gyakorlatokat az idő haladtával egyre kevesebb hibával oldották meg. A tanórái munka bizonyította, hogy néhány tanuló nál javult a szövegértés és jegyzetelés szintje.

Eddigi tapasztalataink a tanulás tanításában kedvezőek, ezért 1997 őszén újabb 7. osztály kezdi meg a tanulását, s beépítettük készülő pedagógiai programunkba is a szabad órakeret terhére. A program folytatásától azt reméljük, hogy a gyengébb képességű tanulóinkat kevesebb kudarc éri, sikeresebbek lesznek a tanulásban, a jó képességű diákjaink teljesítménye viszont megnő, könnyebb lesz a középiskolai tanulmányok megkezdése. A tantárgy keretében kialakított tanulási képesség pedig jól szolgálja majd a későbbi ismeretszerzést is.

KOCSIS JÓZSEFNÉ

Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola

Győr

Pedagógusok hivatásszeretete és közérzete napjainkban

„...Régebben az uralkodók megneemesítették szakácsukat, lovászsukat, agaraik gondozóját, nemegyszer még az udvari bolondjukat is. *Csupán a tanítóikról feledkeztek meg.* Mert az agarász nem bolond agarászni, és a bolond nem hajlandó bolondozni, ha nem élvezhet oltalmat, néhanap jutalmat, jó szót. *Az igazi tanító azonban akkor is tanítani akar, kegyelmes uram, ha meg sem fizetik, meg sem süvegelik, meg sem védik a megaláztatásoktól...*”¹ – mondta Apáczai Csere János Barcsay Ákos fejedelemnek.

A XVII. század nagy pedagógusának regénybeli kifejezései akár ma, 1997-ben is elhangozhattak volna. Ez a – Hankiss Elemér szavaival – „lassúcska ország” ma sem becsüli meg sem erkölcsileg, sem anyagilag pedagógusait. Pedig „csak az az ország gyarapodhat, amelyben az emberek többsége úgy érzi, hogy érdemes és fontos többet és jobban dolgozni, mert ezzel előre megy a maga és családja szekere. Ez a meggyőződés egy ország fejlődésének egyik legfontosabb rugója. Ha ez a rugó elpattan, akkor az ország hanyatlásra vagy stagnálásra ítéltetik. Az emberek meg nyomorúságra és rossz kedvre. Nálunk emberek millióinak az életében pattant el ez a rugó”², és köztük – sajnos – sok a pedagógus is.

Mint tudjuk, 1996-ban is ott lebegett sok pedagógus feje felett a létszámleépítések, az óraszámemelések, a gyermeklétszám csökkenése miatti csoportösszevonások, iskolabezárások következményének réme: a munkahely elvesztése. Kollégákkal találkozáskor szinte minden alkalommal azt kérdeztük egymástól: Dolgozol még? Nem küldtek el? Nyugdíjba sem mentél? Hogy tudtátok a legkevesebb zökkenővel megoldani a problémát? Mi várható még? Milyen a hangulat, a közérzet az iskolában? (Stb., stb.)

Ezekre a kérdésekre bizony gyakran elkeseredett, szomorú hangú válaszokat kaptam. Ekkor határoztam el, hogy tanítóképző főiskolás hallgatóim segítségével megvizsgáljuk a ma még dolgozó, „működő” pedagógusok hivatáshoz való viszonyát és jelenlegi közérzetét.

1996 tavaszán és őszén a jelzett téma vizsgálata céljából egyéni interjúkat készítettünk pedagógusokkal. Az interjút mint kutatási módszert azért választottuk, mert alkalmas arra, hogy a vizsgálatban résztvevők tudati és érzelmi viszonyait közvetlenül megragadhatassuk. A kérdéseket előre megterveztük, a válaszokat írásban, illetve magnetofonnal rögzítettük.